

Vaderdag

Twee theologen getuigen over hun vaderschap.

► Pagina 10

Cannes

Europa wint filmveldslag.

► Pagina 5

Justitie

Cassatie keert zich tegen 'Operatie Kelk'.

► Pagina's 2 & 4

© RR

TERTIO Geloofwaardig

Christelijk opinieweekblad | 5 juni 2013 | 14de jaargang | nr. 695 | €1,99 | Afgiftekantoor Antwerpen X

Christendom relevant voor iedereen

Jezus Christus brengt niet alleen verlossing voor de gelovigen, maar voor alle mensen. Juist die universele heilsboodschap legitimeert volgens nieuw onderzoek – zelfs in een plurale en seculiere samenleving – het bestaan van het katholiek onderwijs in het algemeen en het vak godsdienst in het bijzonder. Ook aan wie niet gelooft, heeft het christendom iets te vertellen.

Johan Ardui en Pieter De Witte: "Het katholiek onderwijs en het vak godsdienst dienen niet om gelovigen te werven, maar wil jongeren helpen groeien als mens." © RR

EMMANUEL VAN LIERDE | Het vak rooms-katholieke godsdienst en bij uitbreiding het hele katholieke onderwijs staan onder druk. Dat komt door de toenemende ontkerkelijking, pluralisering en individualisering. Hoort geloof niet thuis in de privésfeer? En past het nog wel om één godsdienst een bevoorrechte plaats te geven in het onderwijs als de schoolpopulatie even divers en multicultureel is geworden als de westerse samenleving?

Mens worden

Steeds weer laaien de discussies op om het plichtvak godsdienst te vervangen door een vak wereldgodsdiensten, filosofie of ethiek, of het gewoon af te schaffen. Tegelijk gaan er stemmen op die vinden dat het huidige godsdienstonderwijs en de katholieke scholen niet katholiek genoeg zijn. "Tegen die twee stromingen in is het onze overtuiging dat het huidige vak rooms-katholieke godsdienst wel degelijk thuishoort in de algemene vorming van jongeren, geheel los van de vraag of ze al dan niet christen zijn", stellen onderzoekers Johan Ardui en Pieter De Witte van de Katholieke Hogeschool Limburg. "Het christendom heeft immers iets te vertellen over de mens en de wereld. Zijn boodschap is relevant voor iedereen. Die traditie draagt een algemeen-menselijke vorming in zich en stimuleert ieders menswording. Er gaat een humaniserende kracht van uit."

Dienst aan de wereld

Met hun onderzoeksproject 'Een (geloof)waardig vak? Op zoek naar een vak (didactiek) rooms-katholieke godsdienst' willen Ardui en De Witte aantonen dat de eigenheid van het christendom – de menswording van God – aan de basis ligt van het educatieve engagement van de kerk. "Het fundeert een pedagogisch project en het vak godsdienst. Het katholiek onderwijs dient niet om gelovigen te werven, maar wil jongeren helpen groeien als mens. Als God onder de mensen is komen wonen en solidair wou zijn met de hele mensheid, dan kunnen gelovigen zich niet opsluiten met gelijkgezinden, maar zijn ze geroepen om dienstbaar te zijn in de wereld. Die dienstbaarheid aan alle mensen zonder onderscheid komt onder meer tot uitdrukking in de grote geïntegreerdheid om hen onderwijs aan te bieden."

► Pagina 7-9

© HERMAN RICOUR

'Einde euro nooit aan orde'

Het voortbestaan van de euro heeft nooit in de balans gelegen. Dat verduidelijkt **Frans van Daele**, tot voor kort kabinetschef van voorzitter van de Europese Raad Herman Van Rompuy. De ex-diplomaat vindt dat het Europees project versterkt uit de eurocrisis komt. Voor hem zijn jobs en groei creëren het antwoord op het populisme en hij stelt dat de kerk moet kiezen tussen het al dan niet openstaan voor de wereld.

► Pagina 14-15

Column

Nieuwe bisschop doet Luikenaars in juli extra feestvieren.

► Pagina 3

De mening van...

Kind van het Concilie

► Pagina 13

Christelijk Gods- en mensbeeld stuwt gelovigen de wereld in

TEKSTEN: EMMANUEL VAN LIERDE | Waarom zetten gelovigen zich in voor daklozen, illegalen of aidspatiënten? Waarom namen religieuzen het voortouw in de zorg voor lichamelijk en psychisch zieken, bejaarden en sterfenden? Waarom steekt de kerk zoveel energie in onderwijs? Wat dreef missionarissen naar het uiteinde van de wereld? Wat inspireert christenen telkens weer om veelsoortige engagements ten dienste van hun medemens aan te gaan? Onderzoekers Johan Ardui en Pieter

De Witte van de Katholieke Hogeschool Limburg, theoloog Yves De Maeseneer van de KU Leuven en Ruben Boon van het Damiaancentrum zoeken het antwoord in de menswording en de zelfgave van God. Zoals God in Jezus van Nazareth solidair werd met de hele mensheid, zo willen christenen bijdragen aan een steeds humanere wereld. Naar Zijn voorbeeld geloven ze dat wie zijn leven geeft voor de ander, het honderdvoudig terugkrijgt. Hun Gods- en mensbeeld stuwt hen naar de wereld.

Godsdienstonderwijs draagt bij aan menswording

Juist omdat het christendom heel menselijke vragen aan de orde stelt, is het de roeping van het katholiek onderwijs om leerlingen ermee te confronteren. Bijdragen aan hun menswording sluit trouwens aan bij de essentie van die godsdienst. Daarom heeft het godsdienstonderwijs in een pluralistische en seculiere samenleving iets te bieden, vinden onderzoekers Johan Ardui en Pieter De Witte.

Blijft het legitiem om in onze multiculturele samenleving een plichtvak rooms-katholieke godsdienst in het vrij onderwijs aan te bieden? Die vraag vormt het uitgangspunt van het nog lopende onderzoeksproject 'Een (geloof)waardig vak? Op zoek naar een vak(didactiek) rooms-katholieke godsdienst' van het departement lerarenopleiding van de Katholieke Hogeschool Limburg. "Dat bestaansrecht van het godsdienstonderwijs wordt in twijfel getrokken vanuit het idee dat alleen gelovigen er een boodschap aan hebben", legt lector Johan Ardui uit. "Voor die gelovigen zou het dan beter pure catechese zijn en voor wie geen christen is, lijkt het unfair te vertrekken vanuit die specifieke godsdienst. Voor hen zou het vak moeten verbreden naar alle levensbeschouwingen of een keuzevak moeten worden."

Emanciperend

De huidige leerplannen vatten het vak rooms-katholieke godsdienst niet op als geloofsopvoeding én ook niet als loutere dialoog tussen levensbeschouwingen. "Er ligt een andere intuïtie aan de basis van het godsdienstonderwijs en die willen wij naar voren brengen", zegt projectmedewerker Pieter De Witte. "Wie het christendom leert kennen, ontdekt een godsdienst waarin God de mens meer mens wil laten zijn en daarbij ideeën als bevrijding, gerechtigheid en zelfgave centraal plaatst. Het christendom heeft daarom een emancipatorische en humaniserende kracht die voor alle mensen relevant is. In de lerarenopleiding moeten we onze studenten grondig vertrouwd maken met de christelijke traditie en haar emanciperende potentieel."

"Het christendom heeft de vrijheid van de mens voor ogen en ook het godsdienstonderwijs wil bijdragen aan de keuzecapaciteit van leerlingen", vervolgt Ardui. "In onze cultuur komt traditie over als iets dat je vrijheid aan banden legt, maar hoe meer je je in de christelijke traditie verdiept, hoe meer je inziet dat die vrijheid en dialoog bevordert. In die zin doet een vak rooms-katholieke godsdienst niet meer dan wat het katholiek onderwijs in zijn geheel beoogt: een dienst zijn aan de samenleving, geïnspireerd vanuit haar traditie."

Rijke traditie

De Witte beaamt dat. "Vaak wordt gedacht dat traditie en openheid tegengesteld zijn aan elkaar. Traditie rijmt in onze cultuur op indoctrinatie, maar wat indoctrineert ons het meest? Het zou wel eens kunnen dat de godsdienstige tradities bevrijdender werken dan het meelopen met de waan van de dag, het meezingen in het koor van de luidste roepers in de media of het volgen van de verleidingen van onze neoliberale cultuur. Zoals Gilbert Keith Chesterton aangaf, kan het christendom ons bevrijden van de dwang om een kind van onze tijd te zijn."

Daarom ziet hij het godsdienstonderwijs als het meenemen van leerlingen op een boeiende reis. "Leerkrachten brengen vanuit hun expertise en enthousiasme vaak onbekende perspectieven ter sprake. Godsdienst aanbieden als plichtvak is een verantwoorde optie omdat het kiest voor diepgang die de vrijheid van de leerlingen mogelijk maakt. Het behoedt hen te blijven steken in oppervlakkigheid of clichés. Wie blijft hangen in de dialoog tussen meningen, herhaalt vaak alleen wat al wordt gedacht. Echt educatief te werk gaan, betekent dat je leerlingen aan het denken zet voorbij de algemeenheden en dat je hen dieper doet graven in een onderwerp."

Openbreken

Godsdiensten zijn geen monolithisch blok. Binnen elke religie zie je tal van stromingen. "Paulus werd al geconfronteerd met pluraliteit in zijn gemeenschappen van joden en heidenen. Misschien kunnen we iets leren van hoe hij daarmee omging", vervolgt De Witte. "Niet elke strekking werkt trouwens humaniserend. Er duiken altijd weer sektarische tendensen op waarbij de openheid voor de ander het aflegt tegen het terugtrekken op zichzelf. Dat strookt evenwel niet met wat we, in de lijn van Paulus, de universele roeping van christenen kunnen noemen."

'Sektarisme strookt niet met universele roeping christenen.'

"Elke religie – ook de christelijke – riskeert toe te geven aan de neiging zich op te sluiten in zichzelf. Tegelijk herkennen we in de joods-christelijke traditie een oproep om die sektarische houding open te breken, de veilige cocon te verlaten en zich te richten tot iedereen", meent Ardui. "Katholiek onderwijs voor katholieken, moslimscholen voor moslims en joodse leerinstellingen voor joden; dat lijkt logisch. Onderwijs aanbieden voor iedereen vanuit een specifieke identiteit komt veel paradoxaler over. Nochtans sluit dat perfect aan bij de essentie van de christelijke traditie. God is mens geworden en onder ons komen wonen. Hij wou solidair zijn met de hele mensheid en heil brengen voor alle mensen. Als dat je Godsbeeld is, kun je niet anders dan je te richten tot de mens als mens."

Universele zending

"Christenen leven altijd in het spanningsveld tussen particuliere identiteit en universele zending. Vanuit hun inspiratie worden ze naar buiten gezonden en tegelijk is er de nood om naar binnen te keren, op zoek naar inspiratie. Het verdiepen van hun spiritualiteit moedigt hen aan solidair te blijven met de ander. De weg naar binnen en de weg naar buiten versterken elkaar", stelt De Witte, die ook halftijds gevangenisambtenaar in Mechelen is.

Ardui beklemtoont nogmaals dat het christendom evenveel te bieden heeft aan gelovigen dan aan niet- of andersgelovigen. "De christelijke traditie stelt in naam van Christus de vraag naar wat ons met elkaar verbindt. Het vak godsdienst is maar geloofwaardig wanneer het die vraag laat uitmonden in een bevrijdend perspectief. Wanneer het vak daarin slaagt, doet het wat pater Damiaan deed: vanuit de christelijke verhalen over leven en dood, lijden en liefde anderen in hun mens-zijn ondersteunen en daarbij zowel de moeilijkheden als de vreugde ervaren. Leerkrachten godsdienst opleiden is dan ook een boeiende uitdaging omdat het kwestie is van zowel de rijkdom van de christelijke traditie te leren kennen als deze traditie telkens weer open te breken naar het concrete leven toe."

Voor Johan Ardui (r) en Pieter De Witte (l) zouden de godsdienstige tradities bevrijdender kunnen werken dan het meelopen met de waan van de dag. © ROB STEVENS

Anthropos zoekt naar christelijk mensbeeld voor 21ste eeuw

In zelfgave vindt mens zichzelf

"Al is niet iedereen gelovig, iedereen is mens en daar ligt een basis om met elkaar in dialoog te gaan", stipt Yves De Maeseneer aan.

© ROB STEVENS

Voor de visieontwikkeling en de theoretische fundering van hun onderzoeksproject rond het vak rooms-katholieke godsdienst konden Johan Ardui en Pieter De Witte een beroep doen op een wetenschappelijke peter: de onderzoeksgroep Anthropos van de Leuvense faculteit Theologie en Religiewetenschappen. Die bestudeert de christelijke visie op de mens. Coördinator Yves De Maeseneer geeft tekst en uitleg.

Anthropos werd in 2010 gelanceerd. Het is een interdisciplinair onderzoeksproject van de faculteit Theologie en Religiewetenschappen van de KU Leuven waaraan systematische theologen zoals decaan Lieven Boeve en ethici zoals Ellen Van Stichel deelnemen. Ze willen op zoek gaan naar een theologische antropologie, een christelijk mensbeeld, voor de 21ste eeuw en gaan daarom vanuit de christelijke traditie de dialoog aan met de hedendaagse wetenschappen en filosofie.

Gaudium et spes

"Het Griekse woord 'anthropos' verwijst naar 'mens', maar tegelijk duidt daarin de letter 'theta' op die de beginletter is van het woord 'theologie'. Het is ons in dit project dus te doen om een theologische visie op de mens", legt Yves De Maeseneer uit. "Het culmineerpunt van ons zesjarige project wordt de vijftigste verjaardag in 2015 van het conciliedocument *Gaudium et spes*. Dat is de pastorale constitutie over de kerk in de wereld van deze tijd. Die 'in' is belangrijk: de kerk staat niet tegenover, maar in de wereld."

In onze gelukscultuur horen we zo weinig dat we juist gelukkig worden door o...

Het document is vooral bekend door de openingszinnen en door de uitspraak dat de kerk de 'tekenen van de tijd in het licht van het evangelie' moet interpreteren. Er zijn twee delen in die constitutie. Het tweede gaat in op urgente problemen in onze wereld, maar het eerste deel spreekt over de roeping van de mens. "Het komt vreemd over, dat wanneer de kerk wil spreken over haar verhouding tot de wereld, ze begint met een Bijbelse en theologische kijk te geven op wie de mens is. Theologen zoals Edward Schillebeeckx droegen destijds bij aan dat christelijke mensbeeld. Onze uitdaging is: stel dat we vandaag een

'Pater Damiaan was kind van zijn tijd

Naast Anthropos als academische peter vond het onderzoek rond het vak godsdienst van het departement lerarenopleiding van de Katholieke Hogeschool Limburg ook een praktische partner in het Leuvense Damiaancentrum. "Wat hun onderzoek beoogt, zie je in pater Damiaan. Geen beter voorbeeld van zelfgave uit onze contreien dan hij", glundert Ruben Boon, verantwoordelijke voor het project Damiaan Vandaag.

Enthousiast ontvangt Ruben Boon, samen met een team van bezielde paters en zusters, bezoekers allerhande in het Leuvense Damiaancentrum aan de Sint-Antoniussberg. "Damiaan was een kind van zijn tijd – een particulier verhaal –, maar tegelijk was hij een mens voor elke tijd – een universele boodschap", steekt de verantwoordelijke van Damiaan Vandaag, een project van de congregatie van de Heilige Harten – de Picussen –, van wal. "Het engagement van Damiaan is maar te begrijpen vanuit zijn inspiratie en zijn drievoudige identiteit. Hij had een roeping tot het religieuze leven. Bij zijn intrede lag hij onder een doodskleed, teken dat zijn oude ik stierf en dat hij als een nieuw iemand verrees. Hij was doordrongen van de spiritualiteit van zijn congregatie van de Heilige Harten", vertelt Boon.

"Daarnaast was hij priester: de eucharistie en de biecht stonden centraal in zijn leven. Dat 'misoffer' vervulde hem van de wens om in de voetsporen van Jezus te treden en zichzelf helemaal te geven. Aanvankelijk zag hij zichzelf als een kruisdrager zoals Simon van Cyrene die de last van de ander verlicht. Gaandeweg vereenzelvigd hij zich met het kruisoffer van Christus en beseft hij zelf een kruisweg te moeten gaan. Aan de voet van het kruis vindt hij troost, want Christus heeft ons al verlost. Onze lasten zijn al weggenomen.

Het is aan ons om die verlossing en liefde door te geven. In Molokai miste Damiaan de biecht. Hij besepte zijn onvolmaaktheid en wou er zich mee verzoenen. Hij sprak zijn biecht dan maar uit voor het altaar, zonder bemiddelaar", vervolgt de verantwoordelijke.

Honderdvoudig geluk

"Tot slot was Jozef De Veuster een missionaris. Zijn zending zag hij niet als een last, maar als een verantwoordelijkheid. De kerk moet ook naar de periferie gaan, tot de uiteinden van de wereld, om heil te brengen aan alle mensen, ook aan hen die ze niet kent, aan de zwaksten en de uitgestotenen."

'Christenen zijn geen supermensen. Heiligen evenmin.'

Aanvankelijk was Damiaan negen jaar een traditionele missionaris, maar toen leek hij plots toe aan een nieuwe uitdaging. "Hij ervoer het als de voorzienigheid toen de bisschop met veel schroom vroeg naar enkele vrijwilligers die in een beurtrol van telkens drie maanden naar de melaatsen zouden gaan op Molokai. Hij vond

niet dat de bisschop zo streng was een offer te eisen. Het was een vrijwillige keuze, maar pater Damiaan herinnerde zich het gebaar van onder dat doodskleed te liggen en duidt zijn keuze als een offer. 'Ik ben gestorven, maar geborgen in Christus', schrijft hij. Zijn leven is telkens opnieuw sterven om honderdvoudig het geluk terug te vinden. Die zelfgave is de onbegrijpelijke, maar paradoxale schoonheid van het christendom", zegt Boon.

Mateloze liefde

"Damiaan koesterde geen martelaarsideaal. Hij heeft het niet gewild om zelf ziek te worden en te sterven. Hij deed het vanuit een grote menselijke bewogenheid. Hij zag de mens in nood en voelde zich verantwoordelijk om die te helpen. Toen hij nog niet ziek was, sprak hij al over 'Wij, melaatsen'. Als je toch al gestorven bent aan jezelf, kun je dat zeggen. Dan geef je er niet om uit dezelfde kom te eten of dezelfde pijp te roken. Hij kon het heden ook relativeren vanuit het geloof dat er nog leven na de dood komt. God en de hemel waren volop aanwezig in zijn denkkader."

Toch vindt Boon het een raadsel dat hij zich zo met de melaatsen identificeerde. "Hij was een kind van zijn tijd en met de mentaliteit van toen was dat verre van vanzelfsprekend. Dat hij wel eens tegen de regels inging, komt wellicht door zijn evangelische inspiratie en zijn intens gebedsleven. Hij had zijn twijfels en momenten van neerslachtigheid, maar tegelijk had hij een geloof dat bergen verzet. Dat deed hem uitstijgen boven zichzelf. Het evangelie was zijn leidraad. Hij was doordrongen van Gods onvoorwaardelijke liefde. Hij stak niet onder stoelen of banken dat hij katholiek was en toch

zichzelf aan de ander te geven. © RR

Concilie meemaken, hoe zou onze christelijke visie op de mens er dan kunnen uitzien?", vraagt De Maeseneer.

Herijken traditie

"Veel van wat de kerk over de mens zegt, slaat niet meer aan", beseft hij, "maar hoe moeten we dan wel spreken? Tijdens Vaticanum II stond bijvoorbeeld een personalistisch mensbeeld voorop dat veeleer abstractie maakte van de natuurwetenschappelijke kijk op de mens, maar vanuit de cultuurwetenschappen de persoon opvatte als relationeel wezen met een

vrije wil en verantwoordelijkheid. Net die kenmerken staan nu onder druk vanuit het dominante darwinistische mensbeeld. Je hebt dus een vernieuwde dialoog met de natuurwetenschappen nodig en tegelijk een verdiepte omgang met de traditie. Het personalisme is aan een herijking toe en dat kan. Zo wijst bioloog Frans deWaal erop dat je bij mensapen al een vermogen tot empathie en coöperatie ziet, wat hen een evolutionair voordeel bood. Het klopt dus niet dat morele waarden slechts een laagje cultureel vernis zouden zijn. Op een Anthropos-symposium verdedigde moraaltheoloog Johan De Tavernier dat het personalisme krachtiger uit de dialoog met de evolutietheorie kan komen als ze aansluiting vindt bij die proto-moraliteit van dieren."

Stem in debat

De Maeseneer vindt zulke herijkingen noodzakelijk om terug een stem te kunnen hebben in maatschappelijke debatten of om de brug te kunnen leggen met mensen in het werkveld. "De traditie bevat immers een kritisch potentieel tegen eenzijdige mensbeelden. Zo kun je een louter economisch mensbeeld dat individualistisch is, bevragen vanuit het personalisme door erop te wijzen dat de mens altijd relationeel is en nooit zomaar individu", vervolgt de theoloog.

"Daarom ook is Anthropos de peter van het onderzoeksproject rond het vak godsdienst. Zo kunnen we onze visie vertalen naar het onderwijs. De idee achter hun project is de droom van *Gaudium et spes*. Kan de kerk vanuit haar traditie iets zeggen dat voor alle mensen van belang is? Het Tweede Vaticaans Concilie nam de wereld ernstig en tegelijk claimde het een boodschap te hebben voor alle mensen. Al is niet iedereen gelovig, iedereen is mens en daar ligt een basis om met elkaar in dialoog te gaan. Net als het Concilie meent het katholiek onderwijs met zijn plichtvak godsdienst tot iedereen te moeten spreken omdat haar traditie voor iedereen relevant is."

Het gratuite

Aan welke universele boodschap denkt De Maeseneer dan? Hij verwijst naar een zin uit *Gaudium et spes* nr. 24 die wellicht van Karol Wojtila kwam en die hij later als paus geregeld citeerde: "De mens kan zichzelf niet volledig vinden tenzij in de oprechte gave van zichzelf." "Het is de eerste keer dat die uitdrukking in het kerkelijke spreken opdook. 'Zelfgave' heeft een andere kleur dan het traditionele, negatiever klinkende woord 'zelfopoffering'. Het verschilt ook van de term 'engagement' die sinds de jaren 1960 courant is geworden. Die laatste term beschouwt inzet te eenzijdig als de verplichting om iets te doen voor een ander, veelal gebukt onder een loodzwaar verantwoordelijkheidsgevoel", verduidelijkt de theoloog.

"In zelfgave klinkt letterlijk de gave op, het gratuite van het geschenk. Het leven is een gave en dat geheim ontdek je pas door jezelf ook te geven. Al staat het in veel encyclieken, de kerk zou nog meer haar boodschap daarover in de verf mogen zetten. In onze geluiscultuur horen we zo weinig dat we juist gelukkig worden door onszelf aan de ander te geven."

Logica van overvloed

Dat belangeloze staat vandaag enorm onder druk. Niets voor niets en wie zogezegd iets gratuits doet voor een ander, zou het toch doen vanuit een verborgen eigenbelang. Als mensen worden aangemoedigd zich te engageren, luidt het vaak dat ze "daar veel voor terugkrijgen". Zelden wordt er gesproken over de spontane vreugde van het doen zelf. Denk aan kinderen opvoeden. Ouders doen dat gewoon, zonder resultaten voor ogen te hebben, en dat geeft hen vreugde omdat het gewoon klopt. "Samen dingen doen, waarbij niets moet, geeft een diepe vreugde en dan ontdek je die bron van gratuititeit. Dat staat veraf van elk activisme. De logica van de overvloed is niet te managen", stelt De Maeseneer.

'Morele waarden zijn niet louter cultureel vernis.'

Het valt hem op dat spirituele auteurs zoals Henri Nouwen en Anselm Grün daar veel sterker mee bezig zijn dan theologen. Niet toevallig zijn hun boeken bestsellers. "Zij spreken over de christelijke liefde in de zin van je bemind weten om niet. Net die kijk op de liefde zou een thema moeten zijn waar de kerk met de wereld over in dialoog kan gaan en waar ze iets aan de mensen te zeggen heeft. Jammer genoeg raakt haar fundamentele visie over een onvoorwaardelijke liefde – zoals die aan bod komt in de encycliek *Deus caritas est* – telkens weer ondergesneeuwd door de normen, geboden en verboden van haar seksuele ethiek. In zekere zin is onze samenleving zot van liefde en verwacht ze alles van partnerrelaties. De visie van de kerk is veel ruimer dan die romantische kijk en spreekt over een transformerende liefde die de hele werkelijkheid omvat. Haar centrale boodschap luidt dat uzelf geven het meest vervullende is. Dat is de paradox van de zelfgave: wie zichzelf verliest, vindt zichzelf. Je moet niet krampachtig zoeken te bewijzen wie je bent; het wordt je gegeven in de liefde. Een bevrijdende gedachte in onze prestatiegerichte cultuur." III

<http://theologicalanthropology.com>

én mens voor elke tijd'

ging hij onbevagen naar alle mensen, ook die van andere culturen en religies. Zonder het te beseffen, oversteeg hij zijn tijd waardoor er een appel van hem blijft uitgaan. Er kleven universele dimensies aan Damiaan waardoor ook niet-katholieken door hem gefascineerd zijn, maar toch is hij pas ten volle te begrijpen vanuit zijn katholieke inspiratie. We spreken al te vaak gewoon over Damiaan, maar het is eigenlijk correcter er toch 'pater' voor te zetten."

Meer mens worden

Boon beklemtoont dat hoewel de grootste Belg melaatsheid afschrikwekkend vond, hij in staat was de mens achter de ziekte te zien. "Hij hield van zijn melaatsen en zag Christus in hen. Vanuit Gods ogen keek hij door hun ziekte heen. De liefde die hijzelf van de Vader ontvangen had, gaf hij door, maar hij vond dat hij ze ook honderdvoudig terugkreeg. Juist dat gaf hem de moed door te gaan. Hij zag zichzelf niet als een activist, ontwikkelingshulp of held, maar als een 'halve apostel' van de Heer die tracht iets van zijn liefde door te geven. Hij was geen superman die in zijn eentje alles oplost. Hij voelde zich vaak eenzaam en onbegrepen, en vroeg voortdurend om helpers, want hij wou het niet alleen doen, maar samen."

Fascinatie

Was wat hij deed katholiek of humaan? "De maatschappij verbande toen de melaatsen om anderen te beschermen. Was dat menselijk of niet? Was het handelen van pater Damiaan dan niet een onmenselijk risico? Katholiek-zijn en mens-zijn komen hier samen. Blijkbaar word je door het geloof meer mens en net dat fascineert anderen over alle grenzen heen", antwoordt Boon.

Pater Damiaan blijft voor hem vooral een vraagteken. "Geloof is geen receptenboek en godsdienst geeft niet op alles een helder antwoord. Veeleer helpt het ons te leren leven met twijfel als zekerheid. Damiaan trok weg uit zijn vertrouwde wereld, open en onbevagen. Hij liet zijn vastgeroeste ideeën losweken en ging op weg naar het onbekende. Hij maakte als het ware een pedagogisch proces mee. Zo zou opvoeding kunnen zijn: tijd nemen om de ander of iets vreemds te leren kennen. Loskomen van de waan van de dag en beseffen dat je nieuwe dingen kunt ontdekken. De vraagtekens toelaten in plaats van vaststaande waarheden te herhalen. De christelijke traditie kan ons daarbij uitdagen met die paradox van de zelfgave en het kruis. Zo'n figuur als pater Damiaan die dat ten volle beleefde, kan niet anders dan vragen oproepen. Hoe leven wij? Hoe denken wij gelukkig te worden? Hoe vullen wij ons mens-zijn in?"

Geen supermensen

Boon besluit dat heiligen de didactische voorbeelden zijn van de christelijke kijk op humaniteit. Ze verdienen hun plek in het onderwijs om aan te geven wat mens-zijn en menswording inhouden. Hij citeert daarbij Georges Bernanos: "Het huis van God is een huis van mensen, niet van supermensen. Christenen zijn geen supermensen. Heiligen evenmin, ja minder nog, want ze zijn de meest menselijke onder de mensen. Heiligen zijn geen helden. Een held wekt de indruk dat hij boven de mensheid uitsteekt, een heilige steekt daar niet bovenuit, hij accepteert bewust het menselijke en doet zijn best zo goed mogelijk mens te zijn. Hij doet zijn best zo goed mogelijk te lijken op zijn model, Jezus Christus." Een held is niet na te volgen, maar die 'kleine goedheid' van de heiligen wel. III

"Geloof is geen receptenboek en godsdienst geeft niet op alles een helder antwoord. Veeleer helpt het ons te leren leven met twijfel als zekerheid", verduidelijkt Ruben Boon. © ROB STEVENS

www.damiaanvandaag.be